

Een rondje schaapskooi

Bij de inrit van de grote parkeerplaats bij restaurant de Tafelberg aan de Naarderstraat te Blaricum begint een paaltjesroute van het Goois Natuurreservaat (GNR). We houden de route aan tot paaltje 13. Onderweg moet je allerlei vragen beantwoorden en opdrachten uitvoeren. Op bladzijde 4 staan de antwoorden.

Op de heide komen grote en kleine dieren voor.

1. Noem eens enkele grote en ook heel kleine dieren die je op de heide zou kunnen tegenkomen.

Tussen paaltje 2 en 3 passeer je een rooster.

2. Waarvoor dient dat rooster ?

In de kuil onder het rooster zie je een trappetje.

3. Waarom is dat trappetje gemaakt ?

Na het rooster passeer je een bosrand met allemaal eikenbomen. Vroeger werden de eikenboompjes om de zeven jaar door de boeren gekapt.

4. Waar gebruikten ze dit hout voor ?

Nu kom je bij de schaapskooi. De schapen die hier worden gehouden behoren tot het ras van de Drentse heideschapen.

5. Waarom worden ze tegenwoordig hier gehouden ?

6. En waarom vroeger ?

Als je in de stal kunt kijken, zul je zien dat de bodem verlaagd is.

7. Waarom is dat ?
8. Waaruit bestaat een schapenfamilie ?
9. Het vaderschaap heet ?
10. Het moederschaap heet ?
11. De schapenkinderen heten ?
12. Zijn er veel mannetjesschapen in de kudde ?
13. Hoe herken je ze ?
14. Waarom heeft hij hoorns op zijn kop ?
15. Zijn er veel lammetjes in de kudde ? Probeer ze eens te tellen.
16. Wanneer zal een lammetje gaan blaten ?

17. Gaat het lam dan naar de moeder of de moeder naar het lam ?

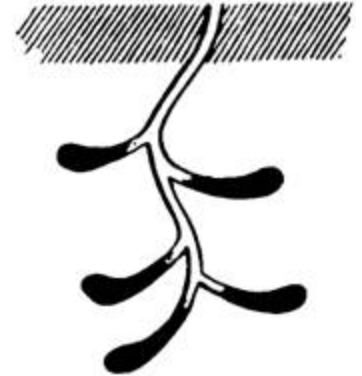

Vanaf de schaapskooi vervolgen we de paaltjesroute. Als we goed opletten zien we veel kleine gaatjes in de grond met een zandhoopje er naast. Dit is het holletje van een insect.

18. Welk insect ?
19. Waarom komen ze hier zo veel voor ?

Op de tekeningen hiernaast zie je het insect afgebeeld en ook hoe zijn hol er onder de grond uitziet.

Ruim 50 meter na paaltje 4 is rechts, rond een kleine den, een bescheiden mierenhoop met zwarte wegmieren. Als de zon genoeg warmte geeft zie je mieren lopen op de mierenhoop.

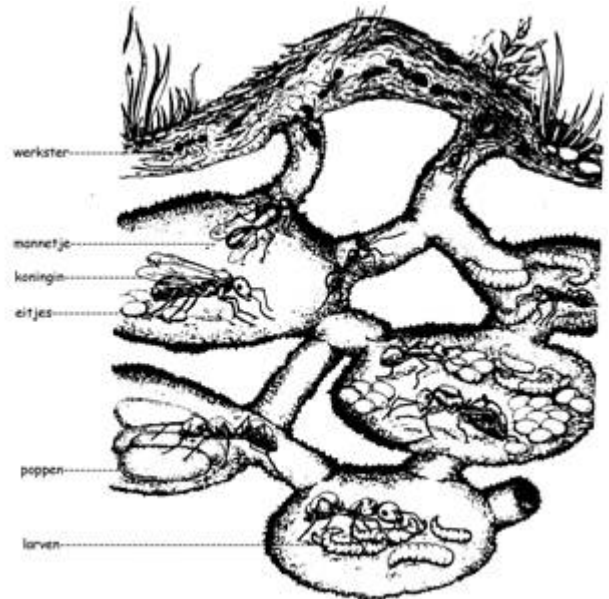
Iets voorbij paaltje 5, is rechts aan de voet van drie berken ook een kleine mierenhoop met rode bosmieren.

Opdracht 1: HOUD OP ZO'N ZONNIGE DAG JE HAND EENS VLAK BOVEN DE MIERENHOOP EN RUIK DAARNA JE HAND.

20. Wat ruik je ?
21. Hoe komt dat ?

In de mierenhoop (zie tekening hiernaast) zijn te vinden: eitjes, larven, poppen, werkers, mannetjes en een koningin.

22. Kun je ze allemaal aanwijzen op de tekening ?
23. Wat is het verschil tussen een eitje en een pop ?

Links van paaltje 5 zie je een kuil die omgeven is met draad.

24. Wat is dat voor een kuil?
25. Waarom dat draad ?

Bij paaltje 7 is een kruising van mulle zandpaden. Hier en daar zijn plekken waar het zand een opvallend gele kleur heeft. Dat is leemhoudend zand.

Opdracht 2: WRIJF DIT ZAND EENS OP JE HANDPALM.

Je hand wordt geel en je krijgt het er moeilijk van af.

26. Hoe komt dat ?

Bij paaltje 5 zijn we een oude leemkuil gepasseerd, die ontstaan is doordat men er vroeger leem weghaalde.

27. Waar werd leem voor gebruikt ?

In het mulle zand liggen veel steentjes.

Opdracht 3: ZOEK EEN GLAD ROND STEENTJE EN EEN HOEKIG STEENTJE.

28. Hoe zijn die steentjes hier terecht gekomen ?

Bij paaltje 8, staan links prachtige oude naaldbomen. Dit zijn grove dennen.

29. Waarom wordt hij soms vliegender genoemd ?
30. Wat is de kenmerkende kleur van de bast ? (vooral bovenin de boom te zien)

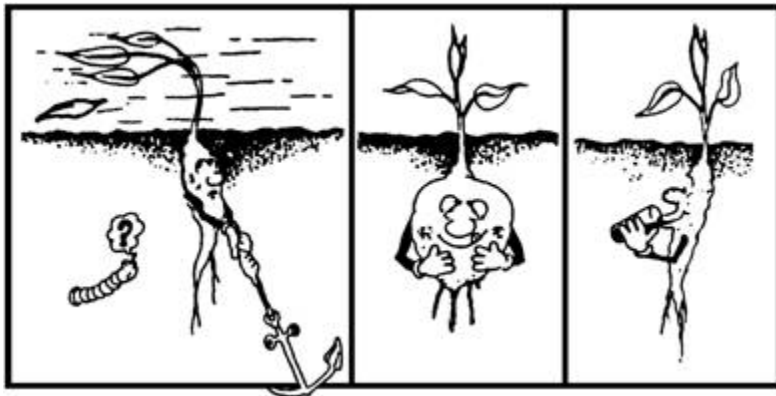

Bij paaltje 10 staan we in een grote kuil.

31. Hoe is die kuil ontstaan?

Vlak bij paaltje 13 verlaten we de paaltjesroute en gaan linksaf. We blijven het paadje volgen met links de bosrand en rechts de heide. Op dit paadje komen veel wortels boven de grond.

32. Welke taken heeft een wortel ?

Als je de plaatjes hiernaast goed bekijkt, moet je het kunnen raden.

Op de heide rechts zie je stukken gras met mos, maar ook stukken met mooie heidestruiken. Omdat er te veel gras tussen de heidestruiken is gaan groeien, waardoor de heide dreigt te verdwijnen, bewerkt de mens de grond.

33. Op welke manieren kan dit gebeuren ?
34. Welke methode is de beste, denk je ?

Doorlopend komt de schaapskooi weer in zicht. Loop terug naar de schaapskooi en vandaar terug naar de parkeerplaats. Als afsluiting kan nog even de Tafelberg beklommen worden. Van daar heb je een mooi uitzicht over de heide. Misschien zijn de runderen dan te zien, die ook een deel van de begrazing voor hun rekening nemen.

35. Waarom doen ze de mensen niets ?

Antwoorden

1. Grote dieren: rund, schaap, konijn, egel.
Kleine dieren : muis, vlieg, kever, hagedis, pad.
2. Het rooster dient om te voorkomen dat schapen en runderen uit de omheinde heide kunnen ontsnappen, terwijl fietsers en voetgangers ongehinderd kunnen passeren.
3. In de kuil onder het rooster is een trappetje gemaakt om kleine dieren, zoals muizen, egels en padden, die in de kuil zijn terecht gekomen, de kans te geven er weer uit te kruipen.
4. Dit eikenhout werd niet alleen gebruikt als brandhout, maar ook voor hekwerken en voor het maken van allerlei gebruiksvoorwerpen. De schors werd gebruikt voor het looien van leer.
5. Tegenwoordig worden schapen gehouden omdat ze gras, kleine boompjes en kleine struiken weggrazen; zo zorgen ze ervoor dat de heide blijft bestaan en niet dichtgroeit met gras, bomen en struiken.
6. Vroeger werden schapen vooral gehouden om de mest. Ook de wol was van belang.
7. De stal is een zogenoemde potstal (putstal). Op de verlaagde vloer worden heideplaggen gelegd die de schapenkeutels opvangen. Als de laag vol mest is wordt er een nieuwe laag heideplaggen op gelegd. Zo krijg je heideplaggen, mest, heideplaggen, mest, enz. Deze sandwichlaag kon vroeger zo hoog worden dat de schapen met hun rug tegen het dak stonden. De mest-heidelagen worden gebruikt om de akkers te bemesten.

Vragen 8 t/m17 kunnen het best besproken en beantwoord worden in de nabijheid van de kudde.

8. Een schapenfamilie bestaat, net als bij de mens, uit een vader, een moeder en kinderen.
9. De vader heet ram.
10. De moeder heet ooi.
11. De kinderen heten lammeren.
12. In de kudde zitten geen mannetjes
13. Een ram heeft grotere en meer gekrulde hoorns dan een ooi.
14. De hoorns dienen vooral als aanvalswapen in de strijd van de rammen onderling. Ook wel voor verdediging. Schapen zijn tamme huisdieren geworden, zodat de oorspronkelijke functie van de hoorns op de achtergrond is geraakt.
15. Eigen waarneming.
16. Een lammetje blaait bij honger en ongerustheid.
17. Eigen waarneming.
18. De gaatjes in de grond worden gemaakt door de mestkever.
19. De mestkever verzamelt mest in zijn holletje en legt daarop zijn eitjes. Als de larve uitkomt vindt hij onder zich zijn voedsel. Schapen en runderen leveren veel mest. Vandaar dat er veel mestkevers zijn. Mestkevers worden op hun beurt weer gegeten door vossen.
20. Je zult een zure lucht aan je hand ruiken. (Het gaat nog beter als je een zakdoek op de mierenhoop legt. Na afschudden van de mieren ruikt de zakdoek zeer sterk zuur).

21. Rode bosmieren spuiten vanuit hun achterlijf een zuur, mierenzuur, waarmee ze hun prooi (larven en insecten) kunnen verlammen en doden.
22. Bij deze tekening staan alle namen vermeld.
23. De koningin legt kleine eitjes. Uit het eitje komt een larve, die zich later inkapselt en een vrij grote pop vormt. Uit de pop ontstaat later een mier.
24. Links van paaltje 5 bevindt zich een oude leemkuil. Leem is een soort klei.
25. Op leemhoudende grond groeien planten die je ergens anders niet zult vinden. Ter bescherming van deze planten is zo'n kuil afgezet met draad. Planten die je er kunt vinden zijn: vleugeltjesbloem, echt walstro, tijm, kleine bevernel en wilde peen.
26. Je hand wordt geel, omdat het leem een zeer fijne korrelstructuur heeft en dus in de poriën van je huid gaat zitten.
27. Leem werd vroeger gebruikt om de wanden en de dorsvloeren van de boerderijen te verharderen, voor verharding van wegen en voor het bakken van stenen en aardewerk.
28. De gladde steentjes zijn hier door de rivieren gebracht. Door schuren over de rivierbodem werden ze rond en glad geslepen. De hoekige steentjes zijn door het ijs hier achtergelaten.
29. Grove dennen die niet zijn geplant door de mens, maar zijn gegroeid uit zaad dat door de lucht is komen aanvliegen, en worden vliegdennen genoemd.
30. De grove den is gemakkelijk te herkennen aan zijn oranjekeurig bast, wat vooral bovenin de boom goed te zien is.
31. De diepe kuil waarin we staan, is in 1927 ontstaan door zandafgraving ten behoeve van de rijksweg, de huidige A1.
32. Een wortel heeft tot taak:
  - a) verankering van de plant in de grond.
  - b) opslagplaats van reservevoedsel.
  - c) opname van water en voedingszouten.
33. De mens kan op drie manieren de heide bewerken, namelijk:
  - a) afplaggen: de bovenste grondlaag wordt met heide en al verwijderd. (Er blijft genoeg heidezaad in de bodem achter om later te ontkiemen).
  - b) afmaaien: alles wordt kort afgemaaid, zowel het gras als de heide.
  - c) afbranden: op afgebakende stukken worden de heidestruiken verbrand.

vleugeltjesbloem

34. Afplaggen is het beste, maar wel verreweg het duurste. De te vruchtbare bovenlaag wordt in zijn geheel verwijderd. Dat is nodig voor het in stand houden van grote heidevelden. Alleen op zeer voedselarme grond ondervindt de heide weinig concurrentie van andere planten.
35. De runderen doen de mensen niets, omdat ze tam zijn en aan mensen gewend.

Wat is het IVN?

Het IVN Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 23.000 leden, over ongeveer 170 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 200 leden en donateurs.

Wat doet het IVN?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurcursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieuonderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden en donateurs.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secr.ivngooi@gmail.com

Donateur worden van het IVN?

mail [secr. ivngooi@gmail.com](mailto:secr.ivngooi@gmail.com)

